

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

w sprawie ze skargi T. W. o wznowienie postępowania ze skargi T. W. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 20 czerwca 2005 r., sygn. akt V S (...), wydanego w sprawie ze skargi T. W. na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy I C (...) Sądu Rejonowego bez nieuzasadnionej zwłoki, zakończonych postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r., sygn. akt I CNP (...), na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 listopada 2008 r.,

- 1) oddala skargę**
- 2) oddala wniosek Skarbu Państwa o zasądzenie kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi o wznowienie postępowania.**

Uzasadnienie

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 12 października 2007 r. odrzucił skargę T. W. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w W. z dnia 20 czerwca 2005 r. wydanego w sprawie ze skargi na przewlekłość postępowania w sprawie I C (...) Sądu Rejonowego.

Od postanowienia tego T. W. wniósł skargę o wznowienie postępowania, wskazując jako podstawę wznowienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, zgodnie z którym przepis art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w części obejmującej słowa „kończącego postępowanie w sprawie” jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji (OTK-A 2008, nr 3, poz. 39).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniesiona w sprawie skarga o wznowienie jest tożsama ze skargą w sprawie I CO (...), oparta jest na takiej samej podstawie i podnosi takie same zarzuty. Siłą rzeczy zatem argumentacja Sądu Najwyższego musi stanowić powtórzenie tej, jaką zawarto w uzasadnieniu postanowienia w sprawie I CO (...). Powtarzając zatem te argumenty, należy w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że nie jest dopuszczalne odrzucenie – po wejściu w życie wyroku TK - skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia postępowania wydanego przed tym zdarzeniem z tego tylko względu, że chodzi o orzeczenie niebędące postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. Wyrok TK co do zasady działa bowiem retroaktywnie.

Powtórzyć też trzeba, że nie może być kwestionowane, iż stanowiący podstawę skargi o wznowienie postępowania wyrok TK stwierdził niekonstytucyjność art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. oraz że wyrok ten wywiera pełną moc wiążącą, w szczególności zobowiązuje ustawodawcę do podjęcia działań mających na celu wyeliminowanie niekonstytucyjnego stanu rzeczy.

Tak samo, jak w sprawie I CO (...), nie oznacza to jednak, że oparta na tym wyroku skarga o wznowienie postępowania zasługuje na uwzględnienie. Wyrok ten nie stwarza podstawy do rozszerzenia treści normatywnej art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w taki sposób, aby objąć jego hipotezą również postanowienia w przedmiocie przewlekłości postępowania. Przeciwnie stanowisko zakładałoby przejmowanie przez TK uprawnień ustawodawcy, skoro tylko ustawodawca posiada kompetencję do zmiany treści przepisów prawnych i nadawania im takiej treści, aby – w kierunku wskazanym przez TK – pozostawała w zgodzie z Konstytucją. W postanowieniu z dnia 6 listopada 2008 r. w sprawie II CO 17/08 Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że w uzasadnieniu swojego wyroku TK zauważył, że strona, która nie wniosła skargi na przewlekłość postępowania zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843), może dochodzić – na podstawie art. 417 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) może dochodzić – naprawienia szkody wynikłej z przewlekłości, po prawomocnym zakończeniu postępowania co do istoty sprawy. TK ponadto podkreślił, że skarga na przewlekłość postępowania stanowi instrument skutecznego dochodzenia szkody spowodowanej przez przewlekłość postępowania sądowego. Dlatego właśnie, jak podkreślił TK, Konstytucja nie nakazuje,

aby ustawodawca stworzył skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia oddalającego skargę na przewlekłość postępowania.

Jeżeli zatem Konstytucja nie wymaga, aby skarga przewidziana w art. 424¹ i nast. k.p.c. przysługiwała od orzeczeń oddalających czy odrzucających skargę na przewlekłość postępowania, to – jak wskazał SN w przytoczonym wyżej orzeczeniu – wyrok TK nie może stanowić podstawy rozszerzenia art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w taki sposób, aby wywieść wniosek przeciwny. Stan konstytucyjności osiągnięty może być w inny sposób. Jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, postanowienie oddalające skargę na przewlekłość postępowania nie stoi na przeszkodzie domaganiu się naprawienia szkody wyrządzonej przewlekłością postępowania w odrębnym procesie (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 23 marca 2006 r., III SPZP 3/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 341). Podobne stanowisko wyrażane jest w doktrynie. Wskazuje się, że art. 417¹ § 2 k.c., uzależniający odpowiedzialność państwa za wydanie wadliwego orzeczenia od stwierdzenia jego niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu, nie może być rozumiany w taki sposób, aby w każdym wypadku wymagane było uzyskanie prejudykatu, o jakim mowa w art. 424¹ i nast. k.p.c. Podzielić należy pogląd SN wyrażony w uzasadnieniu postanowienia w sprawie II CO 17/08, zgodnie z którym nie istnieją racjonalne powody do angażowania Sądu Najwyższego w weryfikację w trybie art. 424¹ i nast. k.p.c. wszystkich prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, zarówno kończących postępowanie, jak i niekończących, rozstrzygających zagadnienia incydentalne, uboczne.

Przyjmując, tak samo jak w sprawie I CO (...), że ustawodawca sprzecznie z Konstytucją zamknął drogę do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu wydania niezgodnych z prawem orzeczeń niekończących postępowania w sprawie, należy jednak uznać, że nie oznacza to, iż odpowiedzialność ta musi być realizowana przez mechanizm skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W wyroku z dnia 23 września 2003 r., K 20/02 (OTK-A 2003, nr 7, poz. 76) TK podkreślił, że unormowanie drogi dochodzenia naprawienia szkody wyrządzonej działaniem organu władzy publicznej (art. 77 ust. 1 Konstytucji) zostało powierzone ustawodawcy zwykłemu.

Tak samo należy także stwierdzić, że uprawnienia do wznowienia postępowania nie można wywieść wprost z Konstytucji. Z art. 77 ust. 1 Konstytucji nie sposób bowiem wyprowadzić podstawy prawnej dla wydawania przez Sąd Najwyższy (ani jakiegokolwiek inny sąd) prejudykatów w przedmiocie prawidłowości orzeczenia sądowego jako

wstępnego etapu realizacji odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Przepis ten ustanawia konstytucyjne prawo do wynagrodzenia szkody wyrządzonej działaniem organu władzy publicznej, ale nie przesądza o sposobie jego egzekwowania. Jeśli kierować się wyłącznie jego treścią, to należałoby raczej dojść do wniosku, że dochodzenie tej odpowiedzialności powinno przebiegać na zasadach ogólnych. To zaś prowadzi do wniosku, że w obecnym stanie prawnym brak podstawy do rozpoznawania skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia skierowanych przeciwko orzeczeniom niekończącym postępowań w sprawie. Teza taka nie powinna być odczytywana w kategoriach zanegowania mocy wiążącej wyroku TK w sprawie SK 77/06.

Ostatecznie należało uznać, tak samo jak w poprzedzającej sprawie, że skarga oparta na tym wyroku stanowi wprowadzie skargę opartą na ustawowej podstawie w rozumieniu art. 410 § 1 k.p.c., jednakże nie może odnieść pożądanego skutku i zasługuje na oddalenie, ponieważ wyrok TK sam przez się nie zmienił stanu prawnego, a zarazem dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w odniesieniu do orzeczeń niekończących postępowania w sprawie nie można wywieść bezpośrednio z przepisów Konstytucji.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 412 § 2 k.p.c.